

Nr. 6 2025

ifB

NYHETER

Institutet för Bibelöversättning | www.ifb.nu

Centralasien

Bibelns väg till hjärtats språk genom Centralasiens stäpper

**Bibeln på
tadzjikiska**

**Bibeln på karakalpa-
kiska förändrar liv**

**Ett nytt
kapitel**

3 Direktorns ord

4 Bibelns färd längs historiens gamla sidenväg

8 Ett ljus i mörkret – Bibeln på tadzjikiska

9 Bibeln på karakalpakiska förändrar liv

10 IFB Finland

11 Ett nytt kapitel Återblick från årsmötet

Institutet för Bibelöversättning

IFB arbetar för att översätta Bibeln troget mot grundtexten och förmedla Guds budskap på ett klart och levande sätt.

Så här kan du ge gåvor

Inom Sverige

Bankgiro: 148-3189

Swish: 123 671 9611

Inom Finland

Mobile Pay 19788

Övriga inbetalningar från utlandet

IBAN: SE57 6000 0000 0000 4228 9769

BIC: HANDSESS

Ansvarig utgivare

Mattias Hallkvist

Tryck

Skilltryck AB, Skillingaryd

Adress

Box 20100

104 60 Stockholm

Kontakt

Tel. 08-722 23 40

E-post: info@ifb.nu

Hemsida: www.ifb.nu

Org. nr:

802005-2612

Omslagsfoto

Unsplash

Utgåva

Nyhetsbrevet är gratis och utkommer 12 gånger per år

123-671 96 11

Bibeln på hjärtats språk förändrar liv

I en skrutrig röd skåpbil på Centralasiens dammiga vägar delades evangeliet ut – både med ord och i bokform. Bakom varje säte låg nytryckta bibeldelar på folks hjärtespråk, översatta av Institutet för Bibelöversättning. Trettio år senare syns frukten i form av växande församlingar – och arbetet fortsätter.

SKÅPBILEN VAR RISIG och skumpade fram på de centralasiatiska vägarna. Pastor Sergei körde och jag satt där bak med några av hans medarbetare. En efter en togs liftare upp längs vägen och utan omsvep satte Sergei igång att tala om Jesus och tron. ”Hur är det – har du fått förlåtelse för dina synder?” ”Jaså inte, vad kommer då hända på domens dag?”

EN FRÄLSNINGSBÖN kom ofrånkomligt efter en stund och direkt efter sträckte man sig ner bakom ett av sätena och tog fram ett nytryckt evangelium på uzbekiska, kazakiska eller kirgiziska beroende på vilket hjärtespråk gästen från vägkanten hade. När liftaren kom fram till byn där han skulle hoppa av höll Sergei ett litet tal. Det löd ungefär så här; ”Nu är du kristen. En kristen läser Bibeln. Börja med 5 kapitel varje dag. Det är barn-kristendom. Sedan kan du öka på. Så ber du till Jesus och berättar för andra. Gud välsigne dig.” Efter en stund togs nästa liftare upp och allt upprepade sig.

BÖCKERNA SOM LÅG BAKOM sätet där i den röda gamla skåpbilen var nya översättningar från Institutet för Bibelöversättning. Och till vilken välsignelse de fick vara! Dessa vackra gröna böcker med guldtryck på pärmen och årtal av noggrant uthålligt arbete mellan pärmarna.

nade i händerna på nyfikna, ny-troende, otroende, rika och fattiga. Tusentals döptes och församlingar växte fram bland uzbeker, kazaker, tadjiker, karakalpaker, turkmener och kirgiser. I by efter by, i stad efter stad.

IDAG, 30 ÅR SENARE är det svårt att överskatta hur viktigt det var att dessa evangeliedelar, Nya Testamenten och i ett fall hela Bibeln, hade blivit översatta i tid för den öppenhet både andligt och politiskt som då var fallet.

IDAG SER DEN POLITISKA KARTAN annorlunda ut och öppenhet är det snålt med. Men behovet av Bibeln har inte minskat. Inte heller vikten att kunna läsa den på sitt eget språk. Därför fortsätter IFB med arbetet också i Centralasien på de språk som fortfarande inte har hela Bibeln. Vi ger oss inte med mindre!

Tack för att du är med.

Mattias Hallkvist
Direktor, Institutet för Bibelöversättning

TILL BYAR, STÄDER OCH SAMHÄLLEN nådde de och ham-

Bibelns färd längs historiens gamla sidenväg

Efter Sovjetunionens fall öppnades dörrar som tidigare varit stängda i årtionden. Bibeln började spridas längs Centralasiens dammiga vägar – på språk som aldrig tidigare burit evangeliet. Institutet för Bibelöversättning var där när det hände och är fortsatt kvar.

TEXT JOHANNA SVENSSON FOTO UNSLPASH

The background image is a wide-angle photograph of a vast, hazy landscape. In the foreground, a group of people are riding horses across a dry, dusty plain. The riders are dressed in traditional Central Asian attire, including hats and long coats. The horses are dark-colored and are captured in motion. The background consists of rolling hills and mountains under a pale, overcast sky, creating a sense of depth and vastness.

Centralasien är ett område rikt på både kultur och kontraster – från snötäckta berg i Pamir till glöd-heta öknar vid Aralsjön. Historiskt har regionen varit ett centrum för handel, idéutbyte och religiösa traditioner. Här gick den berömda Sidenvägen, och här har imperier som perser, greker, araber, mongoler och ryssar av-löst varandra. Området omfattar idag Kazakstan, Kirgizistan, Tadzjikistan, Turkmenistan och Uzbekistan – republiker som efter Sovjetunionens fall 1991 blev självständiga nationer.

Centralasien består till största delen av stäpp och bergområden, och i många av dessa områden har människor levt som nomader eller halvnomader, med boskapsskötsel som livsstil. De vida slätterna gav utrymme åt de eurasiska ryttar-folken – hunner, turkar och mongoler – vars riken satt djupa spår i både Europa och Asien. Än idag lever minnet av dessa folk i traditioner, sagor och språk.

Ett rikt språklandskap med djupa rötter

Språkligt domineras Centralasien av turkiska språk, såsom uzbekiska, turkmeniska, kazakiska och kirgiziska. Ett tydligt undantag är tadjjikiskan, som är ett persiskt språk. Genom det ryska imperiets expansion på 1800-talet och under Sovjettiden har regionen dominerats av ryskan – både i utbildning, medier och vardagsspråk. Ryska låneord finns i nästan alla språk i området, och det kyrilliska alfabetet infördes för samtliga språk under 1900-talet. Idag håller detta på att ändras då flera språk håller på att gå över till det latinska alfabetet.

Även religiöst har regionen haft stor variation. Innan islam fick fotfäste fungerade Centralasien som en länk mellan Europa och Kina. Än idag finns arkeologiska lämningar av buddhistiska kloster och stupor. Under flera sekler levde också zoroastrism, kristendom (särskilt nestorianism) och olika folkreligioner sida vid sida. Men efter slaget vid Talas år 751, där abbasidiska styrkor besegrade den kinesiska Tangdynastin, började många av folken i området gradvis konvertera till islam. Idag är islam den dominerande religionen i alla fem länder, även om graden av religiositet varierar. Det var i denna

komplexa och mångbottnade kontext som Institutet för Bibelöversättning (IFB) såg sin kallelse.

Bibelöversättning som upprättelse och tillhörighet

I början av 1970-talet var en av de mest språkligt försummade regionerna i världen vad gäller Bibelöversättning. Stora folkgrupper som uzbeker, turkmener, kirgizer och tadjjiker hade ingen Bibel på sitt språk. I vissa fall fanns äldre översättningar från tsartiden – ofta i arabisk skrift – men dessa var otillgängliga för de flesta, antingen för att skriften förändrats eller för att texterna låg undangömda i museer.

Det var i denna verklighet som IFB:s arbete i Centralasien inleddes. Den första hela Bibeln som översattes av institutet i regionen var till tadjjikiska – klar 1992. Arbetet tog sin början redan under 1970-talet då översättaren Mordekhai Bachaev, en judisk poet från Tadjjikistan, började översätta Nya testamentet i exil i Israel. Hans poetiska språkbruk och djupa förståelse för hebreisk tradition gav Psalmernas poesi ett särskilt skimmer, och översättningen blev vida uppskattad, både litterärt och teologiskt.

Men det stannade inte där. Samtidigt arbetade andra emigranter och språkexperter i exil med översättningar till uzbekiska, kazakiska, kirgiziska och turkmeniska. Översättningsarbetet bedrevs ofta i hemlighet – i München, Stockholm, Jerusalem – eller via manuskript som smugglades över gränser i klädesfällor och med kuriers hjälp.

Fortsatt hopp i ett mer stängt klimat

När Sovjet föll 1991 uppstod ett historiskt ögonblick: en ny öppenhet spred sig över Centralasiens samhällen, och ett andligt sökande tog fart. IFB var redo. Tryckta evangelier och Nya Testamenten spreds till byar och städer i tusentals exemplar. Människor tog emot Bibeln – ofta för första gången – på sitt hjärtas språk. En del läste av nyfikenhet, andra i smyg. Många kom till tro. Församlingar växte fram bland uzbeker, kirgizer och andra folk.

Men det fönstret hölls inte öppet för evigt. Idag har flera av dessa länder återinfört striktare kontroll över religiösa texter. Trots det fortsätter arbetet. Behovet av Bibeln har inte minskat – det har snarare blivit än mer avgörande att människor får läsa Guds ord på det språk som når deras innersta.

Totalt kan nu 65 miljoner människor läsa hela Bibeln på sitt språk i Centralasien på grund av det arbete som IFB gjort. Helbiblar har publicerats på sex språk, tadzjikiska, uzbekiska, turkmenska, kazakiska, kirgiziska och karakalpakiska.

Men arbetet är inte klart. Många fler språk ryms i området som Marco Polo passerade på väg till Khubilai khans hov. I Pamirbergens dalar och kring sidenvägens mytomspunna rastplatser Samarkand, Bukhara och Merv (Mary) finns folkgrupper som fortfarande väntar på att Ordet ska komma till dem. IFB jobbar idag med flera projekt i området. Att ge Bibeln är ett sätt att ge värdighet, tillhörighet och hopp.

Var med och gör skillnad – stöd arbetet för hjärtats språk.

**Ge en gåva till Centralasiens
arbete genom att skanna
QR-koden med din kamera.**

Trycks just nu!

IFB:s Barnbibel tryckningar 2025

Litauiska 2.000 ex
Komi 1.000 ex
Ryska 25.000 ex
Rumänska 5.000 ex
(under förberedelse)
Azerbajdzjanska 5.000 ex
(under förberedelse)

Ge din gåva till Barnbibelfonden!

Bön för de bibellösa folken

**Torsdag den 25 september
kl. 19.00-20.30.**

Vi bjuder in dig till en digital bönekväll för de folk som ännu inte fått höra Guds ord på sitt hjärtas språk.

Via vår hemsida hittar du länken till den gemensamma bönesamlingen – tillsammans ber vi om översättning, hopp och livsförvandling.

Besök vår hemsida ifb.nu

Ett ljus i mörkret – Bibeln på tadjjikiska

GÄSTKRÖNIKA SHUHRATJON NIGMATOV FOTO UNSLPASH

BIBELN BÖRjade ÖVERSÄTTAS till tadjjikiska 1974, ett arbete som fullbordades under Tadjjikistans mörkaste dagar. När översättningen presenterades 1992 av Institutet för Bibelöversättning i huvudstaden Dusjanbe – inför forskare, författare och internationella gäster – stod landet på tröskeln till ett blodigt inbördeskrig som skulle kräva över 100 000 liv och driva miljontals människor på flykt.

ÄNDÅ BLEV JUST DENNA bibelöversättning ett frö till hopp. Tidigare hade de evangeliska kyrkorna i landet nästan uteslutande bestått av etniska tyskar och slaver. Lokalbefolkningen förblev länge utanför. Men mitt i krigets kaos började något nytt spira – Guds ord på modersmålet spreds, och tusentals människor kom till tro. Där det inte fanns något hopp, kom ett nytt.

BIBELN BLEV SNABBT en ovärderlig resurs i alla kyrkor. Men i början av 2000-talet stoppades importen av religiös litteratur, och Bibeln blev en bristvara. År 2015 inledde Tadjjikistans Bibelsällskap, i nära samarbete med IFB, en digitalisering och modernisering av texten. År 2020 trycktes en ny, mer användarvänlig och vacker utgåva.

TROTS ATT DET GÅTT över tre decennier sedan Bibeln först presenterades på tadjjikiska, har dess betydelse inte minskat. Bibeln lade grunden för framväxten av nationella kyrkor, för en kontextuell pastoral teologi och för liturgisk praktik på det tadjjikiska språket.

IDAG PAGÄR ETT NOGGRANT arbete med att revidera och vidareutveckla översättningen – att bevara dess litterära skönhet men också anpassa språket till dagens tadjjikiska. Samtidigt översätts en bibelordbok av IFB tillsammans med Bibelsällskapet, och en ny tryckning av både Bibeln och ordboken planeras.

BE FÖR TADZJIKISTAN – ett land som fortfarande räknas som onått, där över 98 % av befolkningen bekänner sig till islam och där antalet evangeliskt troende ännu inte överstiger 0,01 %.

BE ATT Guds ord fortsatt ska lysa där mörkret varit som störst.

Shuhratjon Nigmatov,
generalsekreterare för
Tadjjikistans Bibelsällskap

Ett osynligt men ovärderligt arbete – Bibeln på karakalpakiska förändrar liv

TEXT MATTIAS HALLKVIST FOTO LEONID

"Jag förstod det förut, även när jag läste den på uzbekiska. Men nu när jag läser den på karakalpakiska ... NU FÖRSTÅR jag!" Orden kommer från en man i nordvästra Uzbekistan, och han syftar på Bibeln – nu översatt till hans eget modersmål, karakalpakiska.

Karakalpakistan är platt som en pannkaka. Här finns till och med inga ord för att gå upp eller ner – sådant gör man helt enkelt inte. Det autonoma området, omgivet av öken och gränsande till Turkmenistan, Kazakstan och Uzbekistan, hade tidigare en kust mot Aralsjön – en gång världens fjärde största insjö. Idag återstår bara en spillra, och vid det som en gång var hamnstaden Moynak – den enda i hela Uzbekistan – ligger nu rostiga fartyg strandade i sanden.

En svart mössa och en början

I mitten av 1990-talet inledde Institutet för Bibelöversättning (IFB) arbetet med att översätta Bibeln till karakalpakiska. Namnet karakalpak betyder "svart mössa", vilket syftar på männens traditionella huvudbonader. Genom Guds ledning kom IFB i kontakt med en ung karakalpakisk kvinna som, trots att hon då inte delade den kristna tron, var villig att påbörja översättningen till sitt modersmål.

I takt med arbetet växte även hennes egen tro. Ett översättningsteam bildades – några fokuserade på Gamla testamentet, andra på Nya. En av dem, som vi kan kalla Leonid, berättar hur de tidigt beslutade att översättningen skulle vara helt och hållet på karakalpakiska, utan inlån från ryskan eller uzbekiskan.

Tron på det egna språket

I början av 2000-talet kunde så Nya testamentet, tillsammans

med 1 Mosebok, Rut, Ester och Jona, publiceras. Översättningarna togs emot med stor tacksamhet av de nya karakalpakiska församlingar som växte fram i väckelsens spår under 90-talet. Ryska och uzbekiska bibeldelar, som tidigare använts, började nu ersättas av Bibeln på det egna språket.

En hemgrupp berättar hur de tidigare läste ur ryska och uzbekiska Biblar. Familjefadern satt ofta med, men uttryckte starkt motstånd: "Det där är inte vårt språk." Men när gruppen började läsa ur den karakalpakiska översättningen, förändrades något. Han lyssnade, tog till sig orden – och kom till tro. Tron blev inte längre något främmande, utan något djupt karakalpakiskt.

Leonid beskriver karakalpakerna som ett gästvänligt folk. De flesta identifierar sig som muslimer, men få praktiserar aktivt sin tro eller besöker moskén regelbundet.

Enhet genom högläsning

Bibeln blev ett redskap för enhet. Genom så kallade "läsar-konferenser" samlade man ett trettiotal troende karakalpakiska ledare under en vecka. I en ring läste man högt, kapitel för kapitel, från morgon till kväll. Efter varje kapitel samtalade man om innehållet, språket, vad som var svårt – och vad som berörde. Det blev snabbt populärt att delta, trots långa resor. Många fastade och bad inför dessa träffar. Under dessa dagar föll murar – misstänksamhet byttes mot gemenskap, och Guds ord blev en fest.

Konferenserna blev också viktiga möten mellan översättare och församlingsledare. Man kunde ställa frågor, få förklaringar och förstå varför vissa ord valts. Det skapade förtroende – och en djupare förankring i översättningen.

Ett arbete med evighetsvärde

År 2022 kunde hela Bibeln publiceras på karakalpakiska – som den sjätte fullständiga Bibeln IFB publicerat på ett centralasiatiskt språk, i samarbete med Förenade Bibelsällskapen och SIL. Två versioner gavs ut: en med det kyrilliska alfabetet, som fortfarande används av äldre generationer, och en med det latinska alfabetet, som blivit allt vanligare sedan början av 2000-talet.

När jag frågar Leonid om det var värt de många årens arbete, blir han tyst en stund innan han svarar:

"Ja. Jag är så glad att jag gjorde det. Det har varit en spännande resa. Jag har aldrig haft någon stark kallelse, egentligen. Men jag har känt ett behov att göra något som har evighetsvärde. Det här var mitt bidrag. Jag har ibland tvivlat – på utbildning, på val. Men i efterhand ser jag hur allt stämde. Gud vävde ihop det."

Vid bibelinvigningen blev det starkt för många att höra att karakalpakiska nu var språk nummer 736 i världen med en fullständig Bibel. Det blev en väckarklocka. Kyrkan bestämde sig – nu skulle de i sin tur bidra till att nå andra folkgrupper.

Som ett konkret första steg tog man upp en kollekt till ett översättningsprojekt på ett närbesläktat språk som IFB arbetar med.

"Jag tycker det är viktigt att vara med och ge Bibeln till varje folk. Det är en av de största saker en kristen kan vara

del av. När Bibeln finns på ett folks språk, blir det en stadig grund för kyrkan och varje troende. Det är vad vi, tillsammans med IFB, har fått vara med om." säger Leonid.

FOTO Bibeln på Karakalpakiska

IFB Finland i fortsatt arbete för översättning av Bibeln till de Finsk-Ugriska språken

Översättningsarbetet till de tolv finsk-ugriska språken i Ryssland sker genom Institutet för Bibelöversättnings (Raamatunkäännösinstituutti) kontor i Helsingfors. I mitten av maj besökte Mattias Hallkvist kontoret för att träffa personal och översättare, samt föra samtal med sin kollega Anita Laakso, som varit direktor för det finska kontoret sedan starten.

– IFB Finland gör ett fantastiskt arbete, och vi är glada att få stötta det och fortsätta arbeta tillsammans. Ett stort behov vi ser just nu gäller språken chantiska och mansiska, som talas långt öster om Uralbergen. Dessa språk har ännu inte fått hela Nya testamentet. Tänk om några församlingar ville ta sig an dessa projekt, säger Mattias.

De finsk-ugriska språk som IFB Finland arbetar med är: chantiska, mansiska, udmurtiska, komi-permjakiska, komi-zyrjanska, ängsmariska, bergsmariska, mordvin-erzjanska, moksjamordvinska, vepsiska, nordkarelska och olo-netskarekska.

Ett nytt kapitel i IFB:s berättelse

DET ÄR MED EN KÄNSLA av förundran som jag ser tillbaka på 2024. IFB har genomgått sina största förändringar på decennier och vi har haft ett rasande tempo, både i styrelsearbetet och bland våra anställda. I allt detta kan vi med tacksamhet konstatera att Gud har varit trofast, precis som han alltid varit!

UNDER 2024 HAR JAG fått förtroendet att vara ordförande för IFB, en uppgift som vår omtyckte Tomas Bergius utfört i mer än 20 år. Vi har även anställt Mattias Hallkvist som vår nya direktor - ett förunderligt bönesvar som startade med ett överfullt äppelträd i en trädgård i södra Stockholm - men den berättelsen får vi dela vid ett annat tillfälle.

UNDER MATTIAS LEDNING har vi hunnit öppna ett nytt kontor i Örnsköldsvik och anställa ett nytt team. Våra mycket uppskattade medarbetare Brane och Kaisa har i samband med detta beslutat att lämna över stafettpinnen för att gå i välförtjänt pension efter 40 respektive 34 års tjänst hos oss.

UNDER 2024 HAR IFB SVERIGE fått vara med och bidra till översättningsarbetet för hela 18 språk (!). Efter att en Bibel är färdigöversatt återstår arbetet att omsorgsfullt göra dem till vackra, tryckta böcker; och vi är glada över att ha varit med i färdigställandet av över 140 000 barnbiblar och bibeldelar.

ALLT DET VI GÖR DRIVS framåt av vår gemensamma längtan: Att de onådade och bortglömda folken runt om i världen ska få läsa Guds Ord och få sina liv förvandlade! Precis som Jesaja skriver så "väntar fjärran länder på hans undervisning" och vi som översätter Bibeln får vara med som "budbärare som kommer över bergen och förkunnar frid och goda nyheter".

VILL DU VARA MED OCH BE? Känner du att du skulle vilja ta ett av folken till ditt hjärta och lära dig mer om dem? Jag hoppas du vill följa med oss när vi tillsammans sprider Guds Ord över världen!

André Lovtjärn

Ordförande, Institutet för Bibelöversättning

Årsmöte 2025: Nya steg i ett växande arbete

Den 17 maj samlades ett tjugotal deltagare till Institutet för Bibelöversättnings årsmöte i Folkungakyrkan i Stockholm. Mötet genomfördes i god ordning och präglades både av tacksamhet för det som varit och av förväntan inför framtiden.

Under mötet lyftes de framsteg som görs i översättningsarbetet för de många språken inom vårt fokusområde. Brane och Kaisa, som nu avslutar sina anställningar, avtackades varmt för sina betydelsefulla insatser. Även två styrelseledamöter, Gunbritt och Åke, lämnade sina uppdrag och ersattes av två nya: Oral Hatava och Myggan Kallfors, som valdes in under mötet.

Vi ser med tacksamhet tillbaka på det gångna året – och med förnyad energi på det fortsatta uppdraget: att göra Guds ord tillgängligt, språk för språk.

